

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

සීමා සහිත කොළඹ කොමර්ෂල් පොහොර සමාගමේ (“සමාගම”) 2024 ජුනි 30 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් මාස තුන සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ ප්‍රමාණාත්මක ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති වලට අදාළ තොරතුරු ද ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන් වලින් සමන්විත 2024 ජුනි 30 දිනෙන් අවසන් මාස තුන සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත්කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2024 ජුනි 30 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් මාස තුන සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුවත් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වෙනත්විතව මහඟුරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මග හැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය, ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාළත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී.

හැකි තාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති වලට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 36 හි 96 ඡේදය ප්‍රකාරව සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයට අදාළ භානිකරණ අලාභ සඳහා වෙන්කිරීම් සිදුනොකර 2018 වර්ෂයේදී භානිකරණ අලාභ සඳහා වෙන්කිරීම් ලෙස හඳුනාගත් රු.37,384,363 ක් එම වර්ෂයේ සිට දිගින් දිගටම ණය ගැති ශේෂයෙන් අඩුකර දක්වා තිබුණි.	ණයගැති කාල විශ්ලේෂණයක් සිදු කර ඇති නමුත් භානිකරණ වෙන් කිරීමක් අදාළ කාලච්ඡේදය සඳහා සිදු කර නොමැත. ණයගැති ශේෂ පිළිබඳ විමර්ෂණයට පත් කර ඇති කමිටුවට මෙම ගැටළුව යොමුකර භානිකරණ වෙන්කිරීම් සඳහා හඳුනාගත යුතු භානිකරණ අවදානම් හඳුනාගැනීමට කටයුතු කරමින් පවතී. දක්වා ඇති රු.37,384,363 භානිකරණ වෙන් කිරීම හැරුණු විට අනෙකුත් ණයගැතියන් ප්‍රධාන වශයෙන් ගොවිජන සේවා මධ්‍යස්ථාන වන හෙයින් අදාළ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා භානිකරණ වෙන්කිරීම් සිදු කර නොමැත.	භානිකරණ අලාභ සඳහා වෙන් කිරීම් සිදුකළ යුතුය.
(ආ) භාණ්ඩාගාරයෙන් ලැබිය යුතු පොලී, අයකර ගතහැකි වන්දි මුදල් හා ආනයන මත ලැබීම් හි එකතු වටිනාකම වූ රු.188,714,753 ක් වර්ෂ ගණනාවක සිට අය නොවී පවතින අතර එම ශේෂයන්ට අදාළව ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති අංක 36 ප්‍රකාරව අවශ්‍ය ගැලපීම් සිදුකර නොතිබුණි.	භාණ්ඩාගාරයෙන් ලැබිය යුතු පොලී මුදල වන රු.185,830,554 ක මුදල සඳහා භාණ්ඩාගාරය විසින් ගෙවීම ලිඛිතව ප්‍රතික්ෂේප කරන තෙක් භානිකරණ වෙන්කිරීමක් සිදු කළ නොහැකි වේ. අනෙකුත් අයකර ගත හැකි වන්දි මුදල් සහ ආනයන මත ලැබීම් ඉහත සඳහන් කරන ලද ණය අයකරන කමිටුවට යොමු කර නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ප්‍රමිතිය ප්‍රකාරව අය නොවී පවතින ශේෂයන්ට අදාළව අවශ්‍ය වෙන් කිරීම් සිදුකළ යුතුය.

1.5.2 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) කල්බදු වාරික ගෙවා අවසන්කළ රු.32,332,609 ක් වූ වාහන වලට අදාළ ක්ෂය වටිනාකම රු.1,007,625 ක් වුවත්, මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ රු.255,374 ක් පමණක් ඇතුළත් කර තිබීම හේතුවෙන් කාලච්ඡේදයේ ලාභය හා මෝටර් වාහන වල වටිනාකම රු.752,251 කින් අධිගණනය වී තිබුණි.	විගණන විමසුම හා එකඟ වෙමි. ඉදිරියේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරමි.	ක්ෂය වටිනාකම නිවැරදිව ගණනය කර ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(ආ) කුඩා තේ වතු සංවර්ධන අධිකාරිය සමඟ ඇතිකරගත් ගිවිසුමකට අනුව සමාගම විසින් අලෙවි කරන තේ කිලෝ ග්‍රෑම් 50 මිශ්‍ර පොහොර මිටියක විකුණුම් මිලෙන් රජය විසින් ලබා දෙනු ලබන රු.2,000 ක වටිනාකම සමාගමේ විකුණුම් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ	කුඩා තේවතු සංවර්ධන අධිකාරියට සහනාධාර මිලකට තේ පොහොර අලෙවි කරන අතර සමාගම විසින් දරණ පිරිවැය භානි පූර්ණය සඳහා මල්ලකට රු.2000 බැගින් වූ සහනාධාර මුදලක් කුඩා තේ වතු	කාලච්ඡේදයට අදාළ ආදායම් හා වියදම් නිවැරදිව හඳුනාගත යුතුය.

ඇතුළත් නොකර විකුණුම් පිරිවැය ගණනය කිරීමේදී පොහොර සහනාධාර ලෙස ඒ යටතේ අඩුකර දැක්වීම හේතුවෙන් කාලච්ඡේදයේ විකුණුම් වටිනාකම රු.76,440,000 කින් මූල්‍ය ප්රකාශන තුළ අඩුවෙන් දක්වා තිබුණි.

සංවර්ධන අධිකාරිය මගින් අප සමාගම වෙත ලබා දේ. එම පොහොර අලෙවිය වෙනුවෙන් අපගේ VAT ඉන්වොයිස්පත් වලට එරෙහිව ලබා දෙන අලෙවි මුදල සමාගමේ විකුණුම් සහ ගෙවිය යුතු VAT මුදල ලෙස ගිණුම් පොත් වල සටහන් කර ගන්නා අතර කුඩා තේ වතු සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් ලබා දෙනු ලැබූ සහනාධාර මුදල මින් පෙර කාලච්ඡේදවලදීද රජයේ සහනාධාර මුදල් ලැබෙන විට විකුණුම් පිරිවැයෙන් අඩු කර සටහන් කළ ආකාරයටම ගිණුම්ගත කරන ලදී.

(ඇ)	සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයට අදාළ ක්ෂය තුළ කල්බදු වත්කම්හි ක්ෂය රු.255,374 ඇතුළත් වන නමුත් මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයේ එය නැවත අඩුකර දක්වා තිබීම හේතුවෙන් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම් වලින් ජනිත මුදල් ප්‍රවාහය එම ප්‍රමාණයෙන් අධිගණනය වී තිබුණි.	විගණන විමසුම හා එකඟ වෙමි. ඉදිරියේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරමි.	මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයට අදාළ ගැලපීම් නිවැරදිව සිදුකළ යුතුය.
-----	---	---	---

(ඈ)	ස්ථාවර තැන්පත් පොළී ආදායම ගණනය කිරීමේ දී රු.158,432 ක් අඩුවෙන් ගණනය කර තිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයේ ලාභය එම ප්‍රමාණයෙන් ඌණ ගණනය වී ඇත.	එක් ස්ථාවර තැන්පතුවක ආයෝජන කාලසීමාව දින 02 ක් අඩුවෙන් දැක්වීම මේ සඳහා හේතු වී ඇත. නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ස්ථාවර තැන්පතු පොළී ආදායම නිවැරදිව ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
-----	--	--	---

(ඉ)	මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයේ පොළී ලැබීම් යටතේ ලැබිය යුතු පොළී ආදායම් රු.70,044,062 ක් හා ස්ථාවර තැන්පතුවල ප්‍රාග්ධනිත කරන ලද රු.73,538,362 ක පොළී ආදායම ඇතුළත් කර තිබීම හේතුවෙන් ආයෝජන ක්‍රියාකාරකම්වලින් ජනිත මුදල් ප්‍රවාහය රු.143,582,425 කින් අධිගණනය වී ඇත.	පසුගිය වසර ගණනාවක් පුරාවට ආයතනයේ පොළී ආදායම් ලැබීම මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයේ නිරූපණය කර ඇත්තේ දළ පොළී ආදායම් ක්‍රමයට වේ. විගණන නිර්දේශය පරිදි ඉදිරියේදී කටයුතු කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගනිමි.	කාලච්ඡේදයට අදාළ පොළී ආදායම් නිවැරදිව ගිණුම් ගත කළ යුතුය.
-----	---	---	--

(ඊ)	සමාලෝචිත කාලච්ඡේදය තුළ ගෙවන ලද කල්බදු වාරික ගෙවීම්වල අගය රු.511,596 ක් වූ අතර මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශයේ එය රු.866,861 ලෙස දැක්වීම හේතුවෙන් මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම්වලින් වලින් ජනිත මුදල් ප්‍රවාහය රු.355,265 කින් ඌණගණනය වී ඇත.	බැංකුව විසින් සකස් කළ කල්බදු වාරික උපලේඛනයට අනුව සමාගමේ ජංගම හා ජංගම නොවන කල්බදු වගකීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල නිරූපණය කර ඇත. සමාලෝචිත කාලච්ඡේදය තුළ අදාළ කල්බදු වගකීම ගෙවී අවසන් වන අවස්ථාවේදී බැංකුව විසින් අප ගිණුමෙන් සෘජුව අයකර ගෙන තිබූ කල්බදු වාරික වටිනාකම මුල් උපලේඛනයේ අගයට වඩා අඩු අගයක් ගන්නා ලදී. මෙයට හේතුව	කල්බදු වාරික ගෙවීම් නිවැරදි වටිනාකම් ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
-----	--	---	---

ලෙස ලබා දුන් මුල් කල්බදු වාරික උපලේඛනයේ සිදු වූ දෝෂ සහගත තත්වයන් බව බැංකුව ප්‍රකාශ කරන ලදී. එහෙයින් මූල්‍ය තත්ව ප්‍රකාශයේ කල්බදු වටිනාකම ලෙස සටහන් කර තිබූ ජංගම වගකීමට වඩා මුදලින් ගෙවා අවසන් කරන ලද කල්බදු වගකීමෙහි වටිනාකම රු.355,265 කින් අඩු වීම මෙම ගැටළුවට හේතු වී ඇත.

(උ) 2024 මාර්තු මාසයට අදාළ රු.336,401 ක ඉන්ධන වියදම් සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයේ වියදම් ලෙස ගිණුම්ගතකර තිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයේ ලාභය එම ප්‍රමාණයෙන් උණගණනය වී ඇත.	ගිණුම් අංශය වෙත නිසි දිනට අදාළ බිල්පත් නොලැබීම හේතුවෙන් මෙම ඉන්ධන වියදම 2024 මූල්‍ය වර්ෂය සඳහා උපචිත කිරීමට නොහැකි වී ඇත. එහෙයින් 2024/06/30න් අවසන් කාර්තුව සඳහා ගිණුම්ගත කරන ලදී.	කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම් නිවැරදිව ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(ඌ) සමාලෝචිත කාලච්ඡේදය තුළදී ගෙවන ලද රු.475,457 ක මුළු වාහන රක්ෂණ ගාස්තුව මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ කාලච්ඡේදයේ වියදමක් ලෙස හඳුනාගෙන තිබුණද ඒ තුළ ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂයට අදාළව රු.368,039 ක් ඇතුළත්ව තිබීම හේතුවෙන් කාලච්ඡේදයේ ලාභය එම ප්‍රමාණයෙන් උණගණනය වී තිබුණි.	ගිණුම්කරණ දෝෂයකි. නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම් නිවැරදිව ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(එ) 2024 ජුනි මාසය සඳහා උපචිත වූ රු.574,814 ක විදුලි බිල්පත ද රු.35,345 ක ජල බිල්පත් ද රු.73,342 ක දුරකථන බිල්පත් ද රු.581,905 ක ආරක්ෂක ගාස්තු බිල්පත ද ගිණුම්ගත කර නොතිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයේ ලාභය රු.1,068,669 කින් අධිගණනය වී ඇති අතර යෙදවුම් මත එකතු කළ අගය බද්ද රු.196,737 කින් හා ජංගම නොවන වගකීම් රු.1,265,406 කින් උණගණනය වී ඇත.	විගණන විමසුම හා එකඟ වේ. ඉදිරියේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම් නිවැරදිව හඳුනාගෙන ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(ඒ) පෙර වර්ෂයන්ට අදාළ එකතු වටිනාකම රු.905,848 ක් වූ වෘත්තීය ගාස්තු, වැටුප්ද, දීමනා හා ඉන්ධන වියදම් වලට අදාළ ගෙවීම් සමාලෝචිත වර්ෂයේ වියදම් ලෙස ගිණුම්ගත කර තිබීම හේතුවෙන් වර්ෂයේ ලාභය එම ප්‍රමාණයෙන් උණගණනය වී තිබුණි.	මෙම වියදම පෙර කාලච්ඡේදයන්හි උපචිත කර නොතිබීම හේතුවෙන් සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයේ වියදම ලෙස දක්වා ඇත.	කාලච්ඡේදයට අදාළ වියදම් හඳුනාගෙන ගිණුම්ගත කළ යුතුය.
(ඔ) මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශය තුළ ගෙවූ බදු ලෙස රු.73,879,865 ක් සඳහන් වුවද සමාලෝචිත කාලච්ඡේදය තුළ සත්‍ය වශයෙන්ම ගෙවන ලද ආදායම් බදු වටිනාකම රු.64,563,061 ක් වීම හේතුවෙන් මෙහෙයුම් ක්‍රියාකාරකම්වලින්	ගෙවිය යුතු සම්පූර්ණ ආදායම් බදු මුදල රු.73,879,865ක් මුදලින් ගෙවීම් කරන ලද ආදායම් බදු මුදල රු.64,563,061 ක් වන අතර ඉතිරි 9,316,804 ක මුදල රඳවාගැනීමේ බදු	කාලච්ඡේදයට අදාළ නිවැරදි බදු වටිනාකම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ඇතුළත් කළ යුතුය.

ජනිත ශුද්ධ මුදල් ප්‍රවාහය රු.9,316,804 කින් වලට එරෙහිව හිලව් කරන ලද බදු උණගණනය වී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. බැර වේ.

1.5.3 විගණනය සඳහා ලිඛිත සාක්ෂි නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ ජංගම වගකීම් යටතේ රු.32,438,030 ක කෙටිකාලීන බැංකු ණය වටිනාකමක් දක්වා තිබුණද, බැංකුවෙන් ඉදිරිපත්කරන ලද ණය ශේෂ සනාථන ලිපි තුළ එවැනි ණය වටිනාකමක් ඇතුළත්ව නොතිබුණි.	පොහොර ආනයනය බිල්පත් පියවීම සඳහා භාණ්ඩාගාරයෙන් මුදල් ලැබීම් ප්‍රමාද වන විට ණය මුදල් බවට පරිවර්තනය කරන ලද සම්පූර්ණ ණය වටිනාකම රු.8,925,525,813 කි. මෙම ණය වටිනාකම ගිණුම්කරණයේදී ජංගම හා ජංගම නොවන වගකීම් ලෙස නිරූපණය කරනු ලැබේ. මෙම විගණන විමසුමෙහි දක්වා ඇති රු.32,438,030 ක්ද ඇතුළත්ව ජංගම බැංකු ණය වටිනාකම රු.4,126,480,636 කි. ජංගම නොවන ණය වගකීම් වල එකතුව රු.4,799,045,177 කි. මෙම ජංගම ණය මුදල සඳහා ශේෂ සනාථන ඉහත රු.8,925,525,813 ක් වූ මුළු ණය මුදල සඳහා ලබා දුන් ශේෂ සනාථ ලිපි තුළ අන්තර්ගත වේ.	ණය ශේෂ සනාථන ලිපි ලබාගත යුතුය.
(ආ) ලැබිය යුතු වෙළඳ ණය ශේෂයන් අතර සි/ස ලංකා පොහොර සමාගමෙන් ලැබිය යුතු රු.5,983,717 ක ශේෂයක් ද, වෙනත් ලැබිය යුතු ණය ශේෂයන් තුළ රු.960,000 ක ශේෂයක් ද ඇතුළත්වන නමුත් සි/ස ලංකා පොහොර සමාගමේ ගිණුම් තුළ එවැනි ගෙවිය යුතු අගයක් නිරූපණය නොවීය. ඒ අනුව එම ශේෂයන්ගේ පැවැත්ම සම්බන්ධයෙන් අවිනිශ්චිත තත්වයක් විගණනයට නිරීක්ෂණය විය.	වැඩිදුරටත් පරීක්ෂා කිරීම් කටයුතු සිදු කර ඉදිරියේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.	ලැබිය යුතු ණය ශේෂ හඳුනාගෙන ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ගොවිජන සේවා මධ්‍යස්ථාන 25 ක් වෙතින් සමාගමට අයවිය යුතු මුළු වටිනාකම රු.4,917,722 ක් වූ වර්ෂ 05 කට වඩා පැරණි ණය ශේෂයන් සඳහා ශේෂ තහවුරු කිරීමක් හෝ එම ශේෂ අයකර ගැනීමට ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි.	නව ඒකාබද්ධිත සමාගමෙහි නොවිසඳුනු ණයගැති ශේෂයන් පිළිබඳ කටයුතු කිරීමට කමිටුවක් පත් කර ඇති අතර මෙම විගණන විමසුමෙහි සඳහන් ශේෂයන්ද ඒ හරහා නිරවුල් කර ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරමින් පවතී.	හිඟ ණය ශේෂ අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) ණය පදනම මත පොහොර ලබාදීම වෙනුවෙන් වසර 05 කට වඩා පැරණි විවිධ රාජ්‍ය ආයතනයන්ගෙන් අයවිය යුතු රු.11,060,135 ක ණයගැති	නව ඒකාබද්ධිත සමාගමෙහි නොවිසඳුනු ණයගැති ශේෂයන් පිළිබඳ කටයුතු කිරීමට කමිටුවක් පත් කර ඇති අතර මෙම විගණන විමසුමෙහි සඳහන්	හිඟ ණය ශේෂ අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

ශේෂයක් පැවති අතර එම ශේෂ අයකර ගැනීමට ක්‍රියාමාර්ග ගෙන නොතිබුණි.

ශේෂයන්ද ඒ හරහා නිරවුල් කර ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරමින් පවතී.

(ඇ) සමාගමේ බැංකු ගිණුම වෙත ලැබී තිබුණු රු.4,293,639 ක හඳුනානොගත් සෘජු තැන්පතු වලින් රු.3,914,000 ක් 2017 වර්ෂයේ සිට 2021 වර්ෂය දක්වා කාලය තුළ ලැබී ඇත්ත්, එම ලැබීම් විගණක දිනය වන විටත් නිරවුල්කර ගැනීමට කටයුතු නොකර ජංගම වගකීම් යටතේ දක්වා තිබුණි.

පොහොර ලබා ගැනීම සඳහා ආයතනයේ බැංකු ගිණුම වෙත සෘජු ප්‍රේෂණයන් සිදු කරන විට ගනුදෙනුකරු හඳුනාගත හැකි වන පරිදි ගනුදෙනුකරුගේ නම සටහන් කර සෘජු ප්‍රේෂණයන් සිදු කරන මෙන් අප විසින් ගනුදෙනුකරුවන් දැනුවත් කර ඇත. කෙසේ වෙතත් එසේ සිදු නොකරන අවස්ථාවන්හිදී දුරකථන මාර්ගයෙන් අදාළ බැංකුව සම්බන්ධ කර ගනිමින් ගනුදෙනුකරු හඳුනාගැනීමට කටයුතු කරයි. මෙම විගණන විමසුමෙහි සඳහන් වනුයේ එසේ නිරාකරණය කර ගැනීමට නොහැකි වූ ශේෂයක් වේ. මෙම ශේෂයන් සඳහා ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ගය පිළිබඳව විගණන හා කළමනාකරණ කමිටුවට ඉදිරිපත් කර නිර්දේශයක් ලබා ගැනීමටත් ඒ අනුව ඉදිරියේදී ක්‍රියා කිරීමටත් කටයුතු කරනු ලැබේ.

සෘජු තැන්පතු නිවැරදිව හඳුනාගෙන ගිණුම්ගත කළ යුතුය.

(ඈ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ ජංගම වගකීම් යටතේ දක්වා ඇති රු.23,194,728 ක පාරිභෝගික තැන්පතු හා අධි ලැබීම් ශේෂය (Customer Deposit & Over Received) සමාගම විසින් පොහොර විකිණීම මත ඇති වූ වර්ෂ ගණනාවක සිට නිරවුල් නොවී පැවතෙන ශේෂ 214 ක එකතුවක් බවට නිරීක්ෂණය වූ අතර මෙම ශේෂ සනාථකර ගැනීමට හා නිරවුල් කරගැනීමට කටයුතුකර නොතිබුණි.

පිළිතුරු ලබා දී නොමැත.

හිඟ ණය ශේෂ නිරවුල් කළ යුතුය.

(ඉ) බෙදාහරින්නන් 96 දෙනෙකුගෙන් (Distributors) අයවිය යුතු වර්ෂ 05 ඉක්මවූ රු.68,175,792 ක ණයගැති ශේෂයෙහි නිරවද්‍යතාවය තහවුරුකර ගැනීමට සහ එම ශේෂ නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

නව ඒකාබද්ධිත සමාගමෙහි නොවිසඳුනු ණයගැති ශේෂයන් පිළිබඳ කටයුතු කිරීමට කමිටුවක් පත් කර ඇති අතර මෙම විගණන විමසුමෙහි සඳහන් ශේෂයන්ද ඒ හරහා නිරවුල් කර ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරමින් පවතී.

හිඟ ණය ශේෂ නිරවුල් කර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2024 මැයි 07 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය ප්‍රකාරව ආසියානු සංවර්ධන බැංකු ණය ආධාර යටතේ ආනයනය කරන ලද MOP පොහොර තොගයෙන් සමාගම විසින් පවරාගත් පොහොර මෙ.ටොන් 11,460 කට අදාළව රු.1,260,600,000 කින් වාරික වශයෙන් භාණ්ඩාගාරයට ප්‍රේෂණය කිරීමට එකඟ වී ඇති රු.157,570,000 ක ජුනි මාසයට අදාළ වාරික මුදල භාණ්ඩාගාරයට ප්‍රේෂණය කර නොතිබුණි.	පිළිතුරු ලබා දී නොමැත.	ණය ආධාර පොහොර වෙනුවෙන් වටිනාකම් භාණ්ඩාගාරයට ප්‍රේෂණය කළ යුතුය.
(ආ) 2016 පෙබරවාරි 29 දිනට සමාගම සතුව ඉතිරිව තිබී විවෘත වෙළඳපොළ තුළ අලෙවි කිරීමට ඉඩලබා දී තිබුණු සහනාධාර පොහොර සඳහා රජයේ දායක මුදල වන රු.2,112,468,040 ක් භාණ්ඩාගාරයට ප්‍රේෂණය නොකොට වර්ෂ 05 කට අධික කාලයක සිට ගෙවිය යුතු ශේෂයක් ලෙස දක්වා මෙම ශේෂයට එරෙහිව සමාගමේ විවිධ වියදම් කපා හරිමින් 2025.06.30 දිනට එම ශේෂය රු.1,332,367,014 ක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළ නිරූපණය කර තිබුණි.	මෙම ශේෂය පිළිබඳ ගැටළුව නිරාකරණය කර ගැනීමට සාකච්ඡා ගණනාවක් පැවතියද මේ පිළිබඳව මහා භාණ්ඩාගාරයේ ගිණුම් තුළ කිසිදු තොරතුරක් ඇතුළත්ව නොමැති බව අනාවරණය විය. මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් සමාගම වෙත පියවිය යුතු සහනාධාර මුදල් සහ ප්‍රතිපූර්ණයන් මෙම ගිණුම් වෙත බැර කිරීම හේතුවෙන් මෙම ශේෂය අඩු වී ඇත. කෙසේ වෙතත් මෙම ශේෂය නිරවුල් කිරීම පිළිබඳ මහා භාණ්ඩාගාරය සමඟ සාකච්ඡා කරමින් පවතී.	මහා භාණ්ඩාගාරයට සිදුකළ යුතු ප්‍රේෂණ නිසි පරිදි නිරවුල් කළ යුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත කාලච්ඡේදයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු.40,815,855 ක අලාභයක් වූ අතර ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ මාස තුනක කාලච්ඡේදයේ ලාභය රු.138,714,540 ක් විය. (පසුගිය වර්ෂයේ ලාභය / 4) ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.179,530,395 ක පිරිහීමක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම පිරිහීමට අනිවාර්ය විශ්‍රාම වන්දි යෝජනා ක්‍රමය යටතේ සේවයෙන් ඉවත්ව ගිය සේවකයන් වෙනුවෙන් ගෙවූ වන්දි මුදල් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවී තිබේ.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමණාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) හම්බන්තොට බදු ඉඩමේ ගබඩාවක් ඉදිකිරීම සඳහා 2018 වර්ෂයේ රු.3,732,901 ක ප්‍රාරම්භක වියදමක් දරා තිබුණද, එම ඉඩමේ කිසිදු ඉදිකිරීමක් මේ වන තෙක් සිදු නොකර නිශ්කාර්යව පවතින අතර එම ඉඩම වෙනුවෙන් ඇතිකරගෙන ඇති බදු ගිවිසුම ප්‍රකාරව,	සහනාධාර පොහොර බෙදාහැරි කාලවකවානුව තුළ රට පුරා පොහොර බෙදාහැරීමේ කාර්ය තවදුරටත් කාර්යක්ෂම කිරීමේ අරමුණින් හම්බන්තොට වරායට පොහොර ගෙන්වා මෙම හම්බන්තොට බදු ඉඩමෙහි ඉදිකිරීමට යෝජිත ගබඩා වල ගබඩා කර ආසන්න ප්‍රදේශ වලට පොහොර	සම්පත් ඵලදායී ලෙස උපයෝජනය කළ යුතුය.

2024 වර්ෂය දක්වා වාර්ෂිකව රු.331,632 ක බදු මුදලක් ගෙවා තිබුණි. ඒ අනුව සමාලෝචිත මාස තුනක කාලච්ඡේදයට අදාළව අනාර්ථිකව දරන ලද බදු මුදල රු.82,908 ක වියදමක් වන අතර මෙම ඉඩමේ ගබඩාවක් ඉදිකිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් මේ වන විට නොපවතින බවට තීරණයකර ඇතත් විගණිත දිනයවන විටත් මෙම ඉඩම ආපසු භාර දීමට කටයුතුකර නොතිබුණි.

බෙදාහැරීම යන කර්තව්‍ය ඉටු කිරීම සඳහා මෙම හම්බන්තොට ඉඩම බදු ගිවිසුමක් යටතේ අත්පත් කර ගන්නා ලදී. නමුත් සහනාධාර පොහොර ප්‍රතිපත්ති වල සිදු වූ වෙනස මෙන්ම සැපයුම්කරුවන් හම්බන්තොට වරාය වෙත පොහොර නිකුත් කිරීම සඳහා ලංසු ඉදිරිපත් නොකිරීම යන හේතු මත මෙම අරමුණ ක්‍රියාවට නැංවීමට නොහැකි විය. මේ අවස්ථාව වන විට අදාළ කරුණ අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලට පැහැදිලි කිරීමෙන් අනතුරුව මෙම බදු ඉඩම නැවතත් මහවැලි අධිකාරියට පැවරීම සිදු කර ඇත.

(ආ) කාලච්ඡේදය අවසාන දිනට සමාගමේ බැංකු ගිණුම් තුළ රු.130,323,110 ක ශේෂයක් පැවතියද, සමාලෝචිත මාස තුනක කාලච්ඡේදය තුළ සමාගම විසින් ලංකා බැංකුව හා මහජන බැංකු අයිරා පොලී වියදම් ලෙස රු.2,315,872 ක් ගෙවා තිබුණි.

අප සමාගම වාණිජ කාර්යන්හි නියලෙන සමාගමක් වශයෙන් මහජන බැංකුව සහ ලංකා බැංකුව යටතේ බැංකු අයිරා පහසුකම් අපගේ ජංගම ගිණුම් සඳහා ලබා දී ඇත. තේ සංවර්ධන මණ්ඩලය හා ගිවිසුම්ගතව ආරම්භ කරන ලද මිශ්‍ර පොහොර ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රාරම්භක කාරක ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සඳහා මෙම කෙටිකාලීන බැංකු අයිරා පහසුකම භාවිතා කරන ලදී. පොහොර අලෙවිය සමඟ ලැබෙන ප්‍රතිපාදන වලින් මෙම බැංකු අයිරා පියවීමට කටයුතු කරනු ලැබූ අතර මේ වන විට සමාගමෙහි බැංකු ජංගම ගිණුම් වල බැර ශේෂ පවතී.

මූල්‍ය කළමණාකරණය විවක්ෂණශීලීව සිදු කළ යුතුය.